

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

серпень 2024_р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти:

Другий (магістерський)

Галузь знань:

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність:

052 – Політологія

Освітньо-професійна програма:

Політологія

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична психологія». – Одеса: ОНУ, 2024. – 18 с.

Розробники:

Хорошилов О.Ю., доцент кафедри політології ОНУ імені І.І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “ 30 ” серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Погоджено із гарантом ОПП

(Світлана КОЧ)

(Олег ХОРОШИЛОВ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від. “ 30 ” серпня 2024 р.

Голова НМК

(Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 змістових модулів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 052 Політологія Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>	Нормативна ОК 3	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головною метою курсу є систематизація і роз'яснення понять та проблем особливого сегменту суспільствознавства та гуманітаристики, необхідних для досягнення основ психологічного аналізу політики.

Завдання курсу полягають в аналізі та засвоєнні здобувачами – магістрами теоретичних підходів до найбільш важливих феноменів політичного життя, які відображають сучасні досягнення політичної психології.

Компетентності:

ІК Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій,

(ЗК02) Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

(ЗК04) Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел,

(ЗК05) Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями,

(СК01) Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації,

(СК03) Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів,

(СК04) Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування,

(СК05) Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу,

(СК06) Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні

(СК 08) Здатність ефективно супроводжувати та здійснювати процеси політичної комунікації органів державної влади, місцевого самоврядування та структур громадянського суспільства

(СК 09) Спроможність комплексно використовувати на практиці технології електорального менеджменту та маркетингу, лобіювання та адвокації в політичних процесах

Програмними результатами навчання за дисципліною є:

(ПР01) Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту,

(ПР02) Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань,

(ПР04) Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень,

(ПР06) Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів,

(ПР08) Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів

(ПР 09) Здійснювати ефективний супровід політичної комунікації органів державної влади, місцевого самоврядування, структур громадянського суспільства на локальному, регіональному та загальнонаціональному рівнях

(ПР 10) Застосовувати спеціалізовані теоретичні знання та практичні навички електорального менеджменту та маркетингу, лобіювання та адвокації в політичних процесах.

Очікувані результати навчання. По завершенню вивчення курсу студент повинен:

Знати: основні теорії сучасної політичної психології, які використовуються під час комплексного аналізу функціонування

колективних та індивідуальних суб'єктів політичного життя сучасних соціумів;

Вміти: використовувати методологічні принципи та методичний інструментарій політичної психології під час своєї професійної діяльності.

Володіти: базовими навичками з психологічного аналізу реальної політики, діяльності індивідуальних та колективних акторів владних відносин тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1

«Теоретичні засади політичної психології»

Тема I. Предмет і методи політичної психології.

Місце політичної психології у системі суспільствознавства. Проблемне поле політичної психології. Методи політико – психологічних досліджень. Значення методики психології для здійснення прикладних та теоретичних політологічних досліджень.

Структура і функції політичної психології. Сфера практичного застосування політико – психологічних досліджень. Технологічний потенціал політико-психологічних знань.

Тема II. Психологічні основи політичної соціалізації та ідентифікації особи

Сучасні теорії політичної соціалізації особи. Фактори і етапи процесу політичної соціалізації, її основні функції та завдання. Чинники, агенти та моделі політичної соціалізації в сучасній Україні.

Проблема ідентифікаційних практик особи в політичній психології. Основні завдання, типи і види процесів ідентифікації. Політичні кризи та їхній вплив на ідентифікаційні практики населення України. Регіональні ідентичності громадян України та їхній вплив на перебіг політичних процесів. Проблеми становлення загальнонаціональної ідентичності.

Тема III. Політична влада як об'єкт політичної психології.

Психологія влади: основні теоретичні підходи. Психологічний вимір політико – владних відносин. Джерела влади.

Психологічні ознаки легітимності влади. Чинники делегітимації правлячого режиму. Харизма у структурі ресурсів легітимації влади. Психологія парламентського лобізму: мотиваційний базис.

Змістовний модуль 2

«Психологія суб'єктів політики»

Тема IV. Політична психологія особи.

Психологічні особливості політичної орієнтації особи. Політична поведінка та участь: психологічні особливості та основні типи. Девіантні та деліквентні різновиди поведінки в сфері політики.

Політичне лідерство як психологічний феномен: теоретичне обґрунтування. Проблеми лідерства і вождізму в політичній психології. Психологія політичного лідерства в сучасній Україні: демократичні та авторитарні тенденції.

Тема V Психологія малих груп у політиці.

Малі групи як суб'єкт політичної дії. Типи і типологія малих груп. Приклади малих груп в політиці: світовий контекст, українські реалії.

Етапи формування і внутрішні механізми становлення малих груп як суб'єктів політики. Лідер і група: проблеми взаємодії. Феномен групового мислення у взаємодії лідер – команда. Конформізм та нонконформізм у внутрішньо-груповій взаємодії.

Тема VI Психологія великих груп у політиці.

Політична свідомість як основа існування великих груп у політиці. Масова свідомість та класова ідентичність як чинники політичного процесу: теорія, практика, українські реалії.

Соціально – групова психологія та ідеологія. Рівні розвитку спільності великих груп. Криза класових структур, прекаріат як породження стресів сучасності.

Змістовний модуль 3 «Психологія неінституційних феноменів політики»

Тема VII Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці.

Масові настрої та політична наука. Політична психологія масових настроїв. Інструментарій дослідження масових настроїв. Арсенал засобів політичного впливу на масові настрої.

Загальні механізми стихійної поведінки. Основні суб'єкти стихійної поведінки. Психологічний аналіз Помаранчевої Революції та Революції Гідності як прикладів стихійної поведінки в політиці.

Тема VIII Психологія політичного насильства

Політичне насильство: умови виникнення та основні види. Радикалізм та екстремізм у політичному процесі.

Психологічні основи війни на рубежі ХХ – ХХІ ст. Проблеми пост воєнної адаптації індивідів до мирного життя.

Тероризм: психологія політичної деструктивності. Структура та інструментарій терористичного акту. Засоби профілактики та боротьби з тероризмом.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. «Теоретичні засади політичної психології»												
Тема I. Предмет і методи політичної психології	7	2	0	0	0	5	9	1	0	0	0	8
Тема II. Психологічні основи політичної соціалізації та ідентифікації особи	9	2	2	0	0	5	9	1	0	0	0	8
Тема III. Політична	9	2	2	0	0	5	9	1	0	0	0	8

влада як об'єкт політичної психології												
Разом за змістовним модулем 1	25	6	4	0	0	15	27	3	0	0	0	24
Змістовий модуль 2. «Психологія суб'єктів політики»												
Тема IV. Політична психологія особи	9	2	2	0	0	5	9	1	0	0	0	8
Тема V. Психологія малих груп у політиці	9	2	2	0	0	5	9	1	0	0	0	8
Тема VI. Психологія великих груп у політиці	9	2	2	0	0	5	9	1	0	0	0	8
Разом за змістовним модулем 2	27	6	6	0	0	15	27	3	0	0	0	24
Змістовий модуль 3. «Психологія неінституційних феноменів політики»												
Тема VII. Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці. Підсумкове заняття	9	2	2	0	0	5	8	0	2	0	0	6
Тема VIII. Психологія політичного насильства	9	2	2	0	0	5	8	0	2	0	0	6
Разом за змістовним модулем 3	18	4	4	0	0	10	16	0	4	0	0	12
ІНДЗ						20						20
Усього годин	90	16	14	0	0	60	90	6	4	0	0	80

5. Теми семінарських занять: не передбачено планом

6. Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна	Заочна
Змістовий модуль 1..			
1	Психологічні основи політичної соціалізації та ідентифікації особи (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем	2	

	<i>політичної соціалізації. Здійснення критичного аналізу діяльності агентів політичної соціалізації в Україні. Дослідження основних моделей політичної соціалізації молоді в Україні на сучасному етапі)</i>		
2	<i>Політична влада як об'єкт політичної психології (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем психології політико-владних відносин, виявлення психологічних джерел владного статусу соціальних суб'єктів, визначення основних джерел легітимації та де легітимації влади)</i>	2	
Змістовний модуль 2			
3	<i>Політична психологія особи (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем психології політичної участі та політичного абсентеїзму, Виявлення основних політичних ролей, які виконують індивіди у сучасному політичному житті, З'ясування чинників девіантної та деліквентної поведінки в сфері політики)</i>	2	
4	<i>Психологія малих груп у політиці (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем психології малих груп як суб'єктів політики. З'ясування основних моделей взаємовідносин лідера та групи)</i>	2	
5	<i>Психологія великих груп у політиці (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем психології великих груп як суб'єктів політики. Здійснення пошукового аналізу психологічних факторів існування великих груп як суб'єктів політики)</i>	2	
Змістовний модуль 3.			
6	<i>Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем стихійної поведінки в політиці. Здійснення аналізу вітчизняних проявів стихійної поведінки в сфері політики)</i>	2	2
7	<i>Психологія політичного насильства. (Вивчення теоретичних постулатів основних наукових концепцій та підходів до проблем насильства в політиці. Здійснення аналізу актуальних для України проявів насильства в політиці)</i>	2	2
Всього годин		14	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Предмет і методи політичної психології[1]	5	8
2	Психологічні основи політичної соціалізації та ідентифікації особи[1] [2]	5	8
3	Політична влада як об'єкт політичної психології[1] [2]	5	8
4	Політична психологія особи[1] [2]	5	8
5	Психологія малих груп у політиці[1] [2]	5	8
6	Психологія великих груп у політиці[1] [2]	5	8
7	Психологія масових політичних настроїв. Стихійні форми поведінки в політиці[1] [3]	5	6
8	Психологія політичного насильства[1]	5	6
ІНДЗ		20	20
ВСЬОГО		60	80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
[2] – написання рефератів, есе; [3] – індивідуальне навчально-дослідне завдання

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Здійснити аналіз вітчизняних прикладів стихійної поведінки в політиці.

З'ясувати основні чинники, що спричинили їх, виявити роль власне психологічної складової у виникненні та подальшому розгортанні акцій стихійної поведінки в політиці.

9. Методи навчання

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи: *Словесні*: лекції (проблемні, лекції-візуалізації), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, обговорення проблемних ситуацій. *Наочні*: ілюстрація за допомогою мультимедійних презентацій.

10.Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Застосовано два види контролю: поточний та підсумковий контроль.

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання реферативних доповідей.

Підсумковий контроль – залік

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом на підставі наданої викладачем літератури; вільно та аргументовано викладає вивчений матеріал під час усних виступів та відповідей; повністю розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу з політичної та соціальної психології; висловлює свої думки, робить висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Здобувач проявляє креативний підхід поєднуючи у своїх відповідях теоретичний матеріал політичної науки та політичної психології.	творчо розкриває сутність практичних питань під час практичного заняття, використовуючи додаткову літературу; використовує теоретичні знання при виконанні індивідуальної та самостійної роботи; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	добре володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; вільно використовує категоріальний апарат дисципліни; при представленні деяких питань не вистачає аргументації відповіді та застосування додаткової, самостійно вивченої інформації; допускаються при цьому окремі дрібні неточності.	правильно відповів на більшість запитань від викладача; виконав всі індивідуальні та самостійні завдання, але не достатньо повно їх розкрив та не використав додаткову літературу.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом та категоріальним апаратом на початковому рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час відповідей та не надає аргументації щодо них.	має елементарні навички виконання завдання; правильно відповідає на половину запитань; виконав на достатньо примітивному рівні індивідуальні та самостійні завдання.
Незадовільно з можливістю повторного складання	студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; не володіє категоріальним апаратом; не може надати чітких відповідей та робити висновки.	не виконав індивідуального та самостійних завдань, але може дати відповідь на декілька питань для підсумкового контролю.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє категоріальним апаратом та навчальним матеріалом	не виконав індивідуальне та самостійні завдання та не може дати відповідь на жодне питання з підсумкового контролю

11. Питання для підсумкового контролю (Підсумкове заняття)

1. Основні етапи розвитку політичної психології як науки, її об'єкт, предмет та завдання.
2. Етапи, агенти та особливості політичної соціалізації молоді. Психологічні особливості політичної соціалізації молоді в сучасній Україні.
3. Політична ідентичність особи: поняття, чинники, різновиди. Особливості ідентитарних практик в сучасній Україні.
4. Психологія політичної влади: теоретичне осмислення, практичний прояв.
5. Психологічні чинники легітимації та де-легітимації влади: теорії та практика.
6. Концепт «Авторитарна особистість»: сутність поняття та практичні прояви феномену.
7. Концепт «Номо Totalitaricus»: сутність поняття та практичні прояви феномену.
8. Політична участь та політичне функціонування: мотиваційна база, форми практичного прояву.
9. Політичний абсентеїзм: психологічне підґрунтя, форми прояву на практиці.
10. Політичний конформізм як психологічне явище: теорія та практика.
11. Групове мислення як атрибут політичної команди: психологічне підґрунтя, практичний прояв.
12. Малі групи в політичних процесах: етапи формування, психологічні особливості.
13. Психологія великих груп в політиці: теоретичне підґрунтя, практичний прояв.
14. Психологія політичної маргінальності: теоретичне осмислення, практичний прояв.
15. Девіантна та деліквентна поведінка в політиці: теоретичне осмислення, практичний прояв.
16. Стихійні форми поведінки в політиці: теоретичне осмислення, практичний прояв.
17. Психологія насильства в політиці: теоретичне осмислення, практичний прояв.
18. Психологічні основи війни в сучасному світі: теоретичне осмислення, практичний прояв.
19. Радикалізм та екстремізм в політичному процесі: теоретичне осмислення, практичний прояв.
20. Психологія конфлікту в політиці: теоретичне осмислення, практичні прояви.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль							ІНДЗ	ВСЬОГО
ОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ								
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			Змістовний модуль 3			
T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	100
10	10	10	10	10	10	10		
ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ								
					35	35		

Якщо за результатами поточного контролю здобувач вищої освіти набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний посібник з курсу «Політична психологія» (Укладач – Хорошилов О.Ю.) – Одеса: Астропринт, 2004 – 40 с.
2. Силабус курсу «Політична психологія»
3. Презентації тем курсу, розміщені у Гугл-клас за адресою: <https://classroom.google.com/c/MzUzMzM1NzU3NTUw> (Папка курсу)

14. Рекомендована література Базова

1. Акименко І. М. (2019) Політична соціалізація людини в сучасному середовищі. *Актуальні проблеми психології*. т.7., вип.47. 2019. С.9 – 18.
2. Береза В. О. (2016) Значення політичної культури суспільства в процесі політичної соціалізації індивіда. *Політикус*. Вип.2 С.155 – 158.

3. Білецька Т. (2019) Соціально-психологічні чинники політичної соціалізації сучасної української молоді. *Психологічні науки. Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України*, №3. С.32 – 47.

4. Білоусов О.С. (2019) Наслідки процесу масовізації соціального буття в сучасних соціумах. *Політикус*. Вип.3. С.10 – 15.

5. Васютинський В. (2023) Зміна ставлення до влади як наслідок взаємодії соціальних ідентичностей. *Проблеми політичної психології*. Том. 23. Вип.14. С.7 – 24.

6. Вус В.І. (2019) Терапевтичний потенціал малих груп у збереженні психічного здоров'я учасників бойових дій на Сході України: аксіологічний підхід. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 43. С. 95-106.

7. Гурій Б., Школяр М. (2022) Практики використання соціального капіталу у втіленні життєвих стратегій членів молодіжних громадських організацій. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*
URL: <https://sssppj.org/index.php/ssj/article/view/266>

8. Дворник М.С. (2020) Соціальне благополуччя особистості під час переходу від війни до миру. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 45. С. 79-87.

9. Дідик Н.Ф. (2019) Система роботи із сім'ями військовослужбовців: порівняльний аналіз досвіду США, Канади, Великої Британії URL: [https://lib.iitta.gov.ua/720998/120\(2019\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/720998/120(2019).pdf)

10. Духневич В.М. Гібридна війна: «Зони ризику» і виклики для побудови громадянської злагоди URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1298839.pdf>

11. Жадан І.В. (2019) Комунікативний потенціал розвитку громадянської компетентності студентської молоді *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. № 43(46). С. 67–82. URL: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Nsspp_2019_4346.pdf

12. Жовтянська В. (2022) Соціально-психологічні детермінанти формування тоталітаризму. *Актуальні проблеми політичної психології*. Том 12. Вип.12. С.60 – 76.

13. Зімовін О. (2021) Здійснення громадянином політичного вибору залежно від образів членів родини. *Актуальні проблеми політичної психології* Том 10. Вип.10. С.258 – 272.

14. Коробка Л.М. (2019) Психологічні засоби підвищення адаптивності спільноти до наслідків воєнного конфлікту *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 43. С. 63-71.
15. Кухарук О. (2021) Протиставлення «ми – вони» у між груповій взаємодії. Тлумачення, загрози, можливості прогнозування соціальної поведінки. *Актуальні проблеми політичної психології* Том 10. Вип.10. С.174 – 184.
16. Найдьонова Л. (2022) Медіапсихологія війни як основа концептуальних трансформацій медіаосвіти: від медіа травми до травма інформованих практик. *Актуальні проблеми політичної психології*. Том 12. Вип.12. С.173 – 197.
17. Слюсаревський М.М. (2019) Наукові уявлення про складові психіки великих груп: спроба «інвентаризації» URL: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/Nsspp_2018_4144.pdf
18. Чорна Л. (2023) Механізми між групової взаємодії: пояснювальні принципи, історичні і територіальні виміри. *Актуальні проблеми політичної психології*. Том 13. Вип.13. С.26 – 42.
19. Lene Aarøe, Michael Bang Petersen and Kevin Arceneaux (2020) The Behavioral Immune System Shapes Partisan Preferences in Modern Democracies: Disgust Sensitivity Predicts Voting for Socially Conservative Parties *Political Psychology*. Vol.41, No. 6 pp. 1073-1091.
20. Enzo Nussio (2020) Attitudinal and Emotional Consequences of Islamist Terrorism. Evidence from the Berlin Attack *Political Psychology*. Vol.41, No. 6 pp. 1151-1171.
21. Yue Hu (2020) Culture Marker Versus Authority Marker: How Do Language Attitudes Affect Political Trust? *Political Psychology*. Vol. 41 No.4 pp. 699-716.
22. Daniel Koehler (2020) Switching Sides: Exploring Violent Extremist Intergroup Migration Across Hostile Ideologies *Political Psychology*. Vol.41. No.3. pp.499-515.

Допоміжна

1. Горностай П.П. (2018) Групова взаємодія як динаміка свідомого і несвідомого групи. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 42. С. 72-85.
2. Жадан І.В. (2017) Емпіричне дослідження особливостей громадянської та національної самоідентифікацій молоді: базові поняття і показники URL: https://lib.iitta.gov.ua/707160/1/Zhadan_2017.pdf

3. Коваленко А.Б., Безверха К.С. (2017) Теоретичні засади визначення структури соціальної ідентичності особистості *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 40. С. 80-87.
4. Кожекіна Л.Ю. (2013) Інституційні зміни в політичній системі пострадянського суспільства України як чинник ре соціалізації «середнього» покоління *Український соціум*. 2013. № 1(44). С.63 – 74.
5. Коннова Н.О. (2017) Вплив мас та інституту лідерства на політичні процеси в Україні й Польщі *Політикус*. 2017. Вип. 1. С.84 – 88.
6. Коробка Л.М. (2017) Спільнота в умовах воєнного конфлікту: теоретичні засади дослідження психологічних стратегій адаптації *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 39. С. 104-114.
7. Кухарук О.Ю. (2018) Переживання війни: конфліктне мислення і конфліктна взаємодія *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 42. С. 41-51.
8. Слюсаревський М.М. (2018) Наукові уявлення про розвиток великих груп: критичний аналіз на тлі моделей розвитку малої групи *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 42. С. 3-19.
9. Сорокіна Л. (2008) Психологія політична *Соціологічна енциклопедія*. К.: «Академвидав», 2008. С.311 – 312.
10. Тодорук О.В. Явище політизації масової свідомості як об'єкт психологічного дослідження (2017) *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 40. С. 128-138.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт інституту соціальної та політичної психології URL: <http://ispp.org.ua/>
2. Political Psychology. Political Study Association URL: <https://www.psa.ac.uk/specialist-groups/political-psychology>
3. European Consortium for Political Research. The Political Psychology Standing Group URL: <https://ecpr.eu/group/political-psychology>
4. International Society of Political Psychology URL: <https://www.jstor.org/publisher/ispp>
5. Political Psychology. URL: <https://www.jstor.org/journal/polipsyc#journal-information>